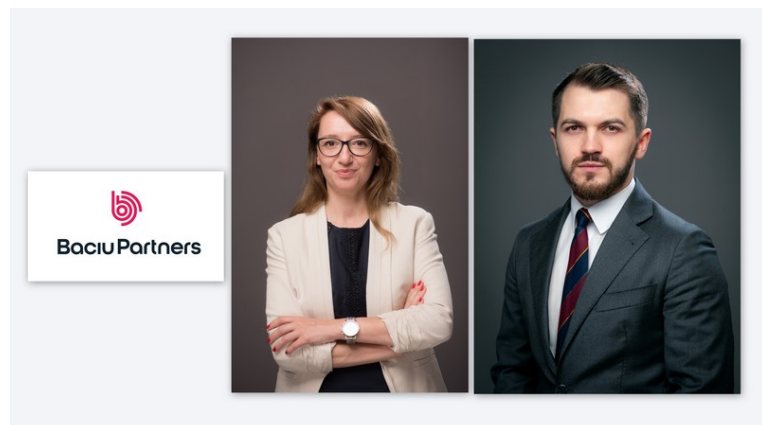

Desenele și modelele față în față cu evoluția digitală

Context

În data de 18.11.2024 au fost publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene doua noi acte normative care vin sa modifice legislației Uniunii Europene privind **desenele și modelele**, ca urmare a adoptarii la data de 10 octombrie 2024, de catre Consiliul European, a unui pachet de propuneri legislative.

Potrivit unui comunicat oficial al Consiliului¹, scopul urmarit prin adoptarea pachetului consta în îmbunătățirea protecției desenelor și modelelor și în alinierea legislației la cerințele determinate de progresul tehnologic și industrial, ca urmare a implicațiilor generate/aduse de era digitală și trecerea catre tehnologia imprimării 3D.

Noile reglementari vin cu o serie de modificari și clarificari importante, care pot fi foarte de folos producătorilor de piese aftermarket, creatorilor de conținut digital și nu numai.

Pachetul legislativ adoptat și publicat este format, în esența, din doua acte normative – *Directiva (UE) nr. 2024/2823 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale („Directiva”)* și *Regulamentul (UE) nr. 2024/2822 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 6/2002 al Consiliului privind desenele sau modelele industriale comunitare și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2246/2002 al Comisiei („Regulamentul”)*.

Noile legi vin sa reformeze vechiul cadru de reglementare în materie: *Directiva 98/71/CE din data de 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor și modelelor* și *Regulamentul (CE) nr. 6/2002 din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare*.

Acest articol își propune sa prezinte o parte dintre modificarile aduse de pachetul legislativ², considerate cele mai relevante din perspectiva noastră, fara sa ofere o prezentare exhaustivă a tuturor noutăților legislative adoptate în acest moment.

Noutățile pe care le vom prezenta mai jos se regasesc nu doar în corpul noului Regulament, ci și în corpul noii Directive. Astfel, se modifica, *pe de o parte*, legislația aplicabilă desenelor și modelelor UE, iar *pe de cealalta parte*, prin noua Directiva se va asigura apropierea legislațiilor statelor membre, așa încât sa nu mai existe diferențe semnificative între nivelul de protecție conferit desenelor și modelelor la nivel național, în fiecare dintre statele membre.

Modificari-cheie

1. Noutați regasite atât la nivelul Regulamentului, cât și al Directivei

1.1. Modificarea definițiilor

Definiția „desenelor sau modelelor” și definiția „produselor” se modifica, prin adaugarea unor referiri exprese la elemente dinamice și la elemente care nu sunt materializate în forma fizica.

Astfel, potrivit Regulamentului, „desenele sau modelele” sunt definite ca „*aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, rezultat din caracteristicile, în special liniile, contururile, culorile, forma, textura și/sau materialele produsului în sine și/sau ale ornamentației acestuia, inclusiv din mișcarea, tranziția sau orice alt tip de animare a acestor caracteristici*”³.

Totodata, „produsul” va fi „*orice articol industrial sau artizanal, cu excepția programelor informatice, indiferent dacă este încorporat într-un obiect fizic sau se materializează în forma non-fizică (...)*”⁴.

Ca urmare a acestor modificari, inclusiv mișcarea, tranziția sau orice fel de animare a aspectului exterior al unui produs vor putea fi înregistrate⁵ ca desene sau modele, iar, potrivit Directivei, desenele sau modelele vor putea fi reprezentate în orice forma de reproducere vizuala, inclusiv prin schițe, fotografii, videoclipuri, imagistica computerizata sau modelizare computerizata.

Devine, deci, evident, ca și reprezentările grafice, fie ele statice sau dinamice, elementele pur digitale, modelele de printare 3D, interfețele grafice sau animațiile vor putea dobândi protecție ca desene sau modele UE sau, după transpunerea Directivei în legislațiile naționale, ca desene sau modele naționale.

1.2. Modificarea denumirilor

Se renunța la noțiunea de „desen sau model **comunitar**”, aceasta fiind înlocuita cu noțiunea „desen sau model industrial **UE**”, modificarea având rolul de a alinia formularea cu cea deja utilizata în domeniul marilor UE.

1.3. Modificarea obiectului protecției

Se clarifica obiectul protecției conferite prin lege desenelor și modelelor, noul Regulament și Directiva statuând clar ca vor putea fi protejate⁶ acele caracteristici ale **aspectului** unui desen sau model **înregistrat**, care sunt prezentate **în mod vizibil în cererea de înregistrare**.

1.4. Titularul desenului / modelului se va putea opune unor noi tipuri de acte de utilizare

Se precizeaza expres faptul ca titularul desenului / modelului se va putea opune inclusiv actelor de creare, descarcare, copiere, partajare sau distribuire a oricarui suport sau software care înregistrează desenul / modelul, pentru a permite realizarea și comercializarea sau utilizarea ulterioara a unui produs care încorporează desenul / modelul protejat.

Aceste modificari confera un cadru legislativ mai clar, care ar trebui sa faciliteze stoparea actelor de contrafacere petrecute inclusiv în mediul online.

1.5. Depozitele multiple

Un alt element de noutate, atât la nivelul Regulamentului, cât și la nivelul Directivei, vizeaza eliminarea cerinței ca, în cazul unui depozit multiplu, produsele care urmeaza sa încorporeze desenele sau modelele sau carora li se

vor aplica desenele sau modelele sa faca parte din aceeași clasa a Clasificarii Locarno.

Prin urmare, depozitul multiplu va putea conține inclusiv desene și modele care vizeaza aceeași clasa a Clasificarii de la Locarno.

1.6. Limitari ale drepturilor conferite de un desen / model

Se extinde sfera actelor de utilizare care nu necesita acordul titularului desenului / modelului.

Pe lângă actele de utilizare deja permise de legislația veche (spre exemplu, utilizarea în scop experimental, de citare sau predare), desenele sau modelele protejate vor putea fi utilizate de catre terți, fara acordul titularului, și în scop de comentariu, critica sau parodiare.

Aceste modificari urmaresc alinierea dispozițiilor din materia desenelor și modelelor cu dispozițiile deja existente în materia dreptului de autor.

1.7. Instituirea cu titlu permanent a clauzei privind repararea

„Clauza privind repararea” devine o clauza de sine statatoare (aceasta facea parte și din vechiul regulament, dar cu titlu tranzitoriu), fiind menita sa împiedice protejarea ca desen / model a designului pieselor de schimb componente ale unui produs complex, destinate strict repararii produsului complex, pentru a-i reda aspectul inițial.

Dupa cum se poate observa din cele aratate mai sus, clauza privind reparațiile nu privește orice piesa de schimb, ci doar acele piese componente al caror aspect depinde de designul produsului complex și care sunt utilizate strict pentru a restaura înfașurarea inițiala a produsului.

În cazul pieselor auto, de pilda, fabricantul pieselor originale, deținator al drepturilor asupra desenelor/modelelor aferente acestora, nu se va mai putea opune producției și comercializarii pieselor de schimb ce transpun un desen identic (sau care nu produce o impresie de ansamblu diferita) de catre comercianții de piese aftermarket, atunci când acestea sunt dedicate strict restaurarii aspectului inițial al autoturismului.

Cu alte cuvinte, clauza privește piesele la vedere „must-match” (astfel de piese pot fi, spre exemplu, portierele auto aftermarket, identice ca aspect portierelor originale), iar scopul clauzei este sa împiedice apariția unui monopol pe piața pieselor de schimb, protejând atât producatorii și comercianții aftermarket, cât și consumatorii deopotriiva, prin stimularea concurenței.

Producatorii și vânzatorii de piese vor fi ținuți, însa, sa „informeze corespunzator” consumatorii despre originea comerciala a pieselor și despre identitatea fabricantului, așa încât aceștia din urma sa poata alege informat între piesele concurenților de pe aceeași piața.

Potrivit ECAR (Campania europeana pentru libertatea pieței de piese și reparații⁷), la nivelul anului 2023, legislațiile naționale din statele membre înca nu erau uniformizate la acest capitol⁸. Unele state membre, printre care și România, înca protejeaza drepturile fabricantilor asupra design-ului aferent acestor tipuri de piese.

Directiva (UE) nr. 2024/2823 vine însa sa liberalizeze piața, uniformizând legislația în materie la nivelul statelor membre, prin implementarea uniforma a „clauzei privind repararea”.

IMPORTANT: Totuși, transpunerea Directivei nu va avea loc imediat: în statele în care legislația naționala nu include deja o clauza privind repararea, legislația naționala va putea continua sa prevada, pâna la 9 decembrie

2032, posibilitatea invocării drepturilor asupra desenelor / modelelor aferente pieselor de schimb *must match*, ce au fost depuse la înregistrare anterior datei de **8 decembrie 2024**.

2. Noutați regasite la nivelul Directivei

2.1. Refuzul la înregistrare/nulitatea desenelor și modelelor care reproduc elemente din patrimoniul cultural

Statele membre vor avea posibilitatea să prevadă ca înregistrarea unui desen sau model trebuie refuzată în cazul în care acesta conține o reproducere totală sau parțială a unor elemente aparținând patrimoniului cultural care sunt de interes național.

Totodată, statele membre vor avea posibilitatea de a reglementa un motiv de nulitate pentru desenele sau modelele deja înregistrate, în baza aceluiași temei.

2.2. Dreptul întemeiat pe utilizarea anterioară

În temeiul Directivei, persoana care poate demonstra că a utilizat cu bună-credință un desen sau model sau a făcut pregătiri serioase în vederea utilizării acestuia, anterior datei de depunere a cererii de înregistrare de către un terț sau înainte de data dobândirii priorității, va fi îndreptățită să exploateze în continuare desenul sau modelul, în scopurile pentru care deja l-a utilizat sau în scopurile pentru care a făcut pregătiri, atâta timp cât acesta nu reprezintă o copie a desenului sau modelului depus spre înregistrare de terț.

2.3. Motive de nulitate

Sfera motivelor de nulitate aplicabile desenelor și modelelor, care devin obligatorii pentru statele membre, se extinde.

Spre exemplu, dacă în temeiul vechii Directive nr. 98/71 Statele Membre puteau alege dacă să reglementeze sau nu, ca motiv de nulitate, existența unui semn distinctiv anterior protejat de lege, odată cu adoptarea noii Directive, aceasta posibilitate a dispărut.

În noua reglementare, statele membre nu mai au posibilitatea, ci obligația să legifereze motivele de nulitate prevăzute la Art. 14 alin. (1) lit. f) și g) din Directiva – i.e. motivele bazate pe existența unui semn distinctiv anterior protejat de lege sau al unei lucrări protejate prin drept de autor.

Aceste dispoziții au rolul de a uniformiza, la nivelul statelor membre, condițiile de dobândire și menținere a protecției în ce privește desenele și modelele naționale.

Noi taxe impuse prin Regulament

Prin Regulament, se aduc modificări în ce privește taxele de înregistrare și reînnoire a desenelor și modelelor UE, detaliate în Anexa 1.

Astfel, taxa aferentă cererii de înregistrare va fi în cuantum de 350 euro, în timp ce, pentru perioadele de reînnoire taxele diferă: prima reînnoire va fi taxată cu 150 euro/desen sau model, taxa crescând progresiv până la suma de 700 euro/desen sau model, pentru cea de-a patra reînnoire.

Anexa prevede, desigur, și alte taxe care pot fi consultate în conținutul acesteia.

Când devin aplicabile noile reguli

Noile acte normative vor intra în vigoare la 20 de zile de la data publicării acestora în Monitorul Oficial al Uniunii Europene (18 noiembrie 2024), urmând însă să devină aplicabile mai târziu:

- **Regulamentul** în noua formă va deveni aplicabil începând cu data de 1 mai 2025, modificările prezentate mai sus aplicându-se de la această dată. Totuși, numeroase dispoziții din corpul Regulamentului (altele decât cele care vizează modificările prezentate) se vor aplica de la 1 iulie 2026.
- **Directiva** impune transpunerea în legislația națională a modificărilor prezentate mai sus până la 9 decembrie 2027. Totodată, există și alte modificări care vor deveni aplicabile începând cu data de 9 decembrie 2027.

Prin excepție, în cazul clauzei privind repararea, Directiva instituie un termen tranzitoriu până la 9 decembrie 2032, termen în interiorul căruia desenele și modelele pentru care înregistrarea a fost solicitată înainte de 8 decembrie 2024 vor putea fi în continuare invocate împotriva utilizării pieselor de schimb *must match*.

Concluzii

În linie cu scopul declarat oficial de Consiliu, modificările prezentate și adoptate pot veni în ajutorul oricărei persoane care va dori, spre exemplu, să obțină protecție în legătură cu materiale publicitare dinamice, interfețe grafice, schițe în format 3D sau elemente grafice de joc video.

Fără a dori să expunem o listă exhaustivă, considerăm că noutățile pot prezenta interes mai ales pentru creatorii de conținut digital, precum companiile care activează în zona IT, producătorii de aplicații pentru telefoane mobile, web designeri sau inginerii de proiectare 3D.

Noile reguli sunt, totodată, relevante și pentru producătorii de piese aftermarket, piața în care aceștia activează liberalizându-se odată cu intrarea în vigoare a clauzei la nivelul fiecărui stat membru.

1. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/10/10/intellectual-property-council-gives-its-final-approval-to-the-designs-protection-package/>

2. Regulamentul (UE) 2024/2822 poate fi accesat la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32024R2822>.

Directiva (UE) 2024/2823 poate fi accesată la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32024L2823&qid=1731931697330>.

3. A se vedea noile definiții reglementate la punctul 9 din Regulament.

4. A se vedea noile definiții reglementate la punctul 9 din Regulament.

5. Sub condiția îndeplinirii cerințelor impuse de Regulament sau, după caz, de Directiva, pentru pentru dobândirea protecției.

6. Sub condiția întrunirii cumulative a condițiilor legale pentru obținerea protecției prin desene și modele.

7. Potrivit datelor disponibile pe website-ul <https://www.ecar-alliance.eu/>, ECAR este „o alianță formată din 5 organizații europene independente care reprezintă producătorii și distribuitorii de piese auto, o mare parte din IMM-uri, precum și interesele a 285 de milioane de consumatori de autovehicule din Uniunea Europeană.”

8. Mai multe informații pot fi accesate la adresa <https://www.ecar-alliance.eu/the-repairs-clause/>.